

Německo klíčem k mezinárodní situaci

Lev Davidovič Trockij

Následujícími řádkami chce se, byť by i jen zcela povšechně, načrtnouti, jak se v dané chvíli vytváří světová politická situace, jako důsledek základních protichůdností úpadkového kapitalismu, zkomplikovaných a přiosťřených hroznou obchodně-průmyslovou krizí. Níže zběžně načrtnuté úvahy, které ani zdaleka nezahrnují všech zemí a všech otázek, vyžadují dalšího vážného kolektivního zpracování.

1. Španělská revoluce¹ vytvořila všeobecné politické předpoklady bezprostředního boje proletariátu o moc. Syndikalistické tradice španělského proletariátu projevíly se ihned jako jedna z hlavních překážek na cestě vývoje revoluce. Kominternu byla událostmi překvapena. Komunistická strana, naprosto bezmocná na počátku revoluce, zaujala nesprávnou pozici ve všech podstatných otázkách. Zkušenost ze Španělska ukázala — znovu připomínám — jakým strašným nástrojem dezorganizace revolučního uvědomění pokrokových dělníků je dnešní vedení Kominterny! Neobyčejné opoždění se proletářského předvoje za vývojem událostí, politicky rozdrobený ráz hrdinského zápasu dělnických mas, vpravdě vzájemné zajišťování se anarchosyndikalismu a sociální demokracie — takové jsou základní politické podmínky, které umožnily republikánské buržoasii, spojené se sociální demokracií, obnovu aparátu represálií, a když povstávším masám byl zasazován úder za úderem, soustředění v rukou vlády značné politické moci.

Na tomto příkladu vidíme, že fašismus není vůbec jediným prostředkem buržoasie v zápase s revolučními masami. Režim, který nyní vládne ve Španělsku, odpovídá nejvíc pojmu kerensťiny, to jest poslední či "předposlední" "levé" vlády, kterou může postavit buržoasie v boji proti revoluci. Avšak taková vláda vůbec ještě neznamená nezbytnou slabost a porážku. Není-li silné revoluční proletářské strany, může kombinace poloreforem, levých frází, levějších gest a represálií buržoasii víc skutečně posloužit než fašismus.

Zbytečně říkat, že španělská revoluce není skončena. Nerozřešila těch nejpodstatnějších svých otázek (agrární, církevní a nacionální) a nikterak nevyčerpala revoluční prameny lidových mas. Buržoasní revoluce nemůže dát víc nad to, co již dala. Pokud pak jde o proletářskou revoluci, může být nynější vnitřní situace ve Španělsku nazvána předrevoluční, avšak ničím víc. Je velmi podobno pravdě, že postupující vývoj španělské revoluce bude mít více méně vleklý ráz. Tím jaksi historický proces umožňuje španělskému komunismu nový úvěr.

2. Situace v Anglii může být také s jistou oprávněností nazvána předrevoluční, shodneme-li se přesně v tom, že mezi situací předrevoluční a bezprostředně revoluční může dojít k několikaleté periodě s jednotlivými přílivy a odlivy. Hospodářská situace Anglie dosáhla krajní ostroiti. Avšak politická nástavba v této ultrakonservativní zemi se neobyčejně opoždíje za změnami hospodářské základny. Všecky třídy anglického národa dříve, než uvedou do chodu nové politické formy a metody, prohledávají znovu a znovu staré zásobárny, obrátí staré dědouškovy a babiččiny šaty a pod. Skutečnost je taková, že v Anglii, nehledě na hrozný národní úpadek, není stále ještě ani významnější revoluční strany a ani jejího protikladu — strany fašistické. Díky tomu bylo buržoasii umožněno mobilizovati většinu národa pod "národním" praporem, to jest pod tím nejprázdnějším ze všech hesel. Gigantické politické převahy dostalo se v předrevolučním prostředí ultratupému konservatismu. Přizpůsobení politické nadstavby reálnému hospodářskému a mezinárodnímu postavení státu, vyžádá si podle všeho nejednoho měsíce a možná i nejednoho roku.

Netřeba pochybovati, že ztroskotání "národního" bloku² — a takové ztroskotání je nevyhnutelné v poměrně nedaleké budoucnosti — povede přímo buď k proletářské revoluci (je jasno, že jiné revoluce v Anglii nemůže být), nebo k vítězství "fašismu". S nepoměrně větší pravděpodobností lze předpokládat, že na cestě k revolučnímu rozuzlení projde Anglie ještě

prodlužující se periodou radikálně-demokraticko-sociálně-nacionální demagogie, lord-georgiády a labourismu.³ Netřeba tudíž pochybovati, že historický vývoj Anglie popřeje ještě značné údobí britskému komunismu k tomu, aby se přeměnil na skutečnou stranu proletariátu ve chvíli, kdy rozuzlení se opravdu přiblíží. Z toho však vůbec nevyplývá, že možno i nadále ztrácet čas na zhoubné pokusy a centristické kličkování. Za nynější světové situace je čas tou nejdražší surovinou.

3. Francie, kterou mudrci Kominterny před půldruhým rokem, či dvěma, umístili v přední řadě revolučního vzruchu, je ve skutečnosti tou nejkonservativnější zemí nejen v Evropě, ale zajisté i na celém světě. Poměrná pevnost kapitalistického režimu Francie tkví většinou v její zaostalosti. Krize se ve Francii projevuje slaběji, než v jiných státech. Ve finanční oblasti snaží se dokonce Paříž dohonit New York. Přířímým pramenem nynějšího finančního "blahobytu" francouzské buržoasie je versailleská loupež. Avšak právě versailleský mír tají v sobě hlavní pohružku pro celý režim francouzské republiky. Mezi počtem obyvatelstva, výrobními silami a národním důchodem Francie na jedné straně a nynější mezinárodní situací na druhé straně, je krajně křiklavý rozpor, který nezbytně povede k výbuchu. Aby Francie, stejně "národní" jako radikálně-socialistická, udržela svou přechodnou nadvládu, je nucena opírat se v celém světě o ty nejreakčnější síly, o nejstarobylější formy vykořisťování, o hnusnou rumunskou kliku, o prohnílý režim Pilsudského, o vojenskou diktaturu v Jugoslávii, musí podporovat rozdrobení německého národa (Německo a Rakousko), hájit polský koridor ve východním Prusku, pomáhat japonské intervenci v Mandžusku, podněcovat japonskou vojenskou kliku proti SSSR, vystupovat jako hlavní nepřítel osvobozovacího hnutí koloniálních národů a jiné a jiné. Rozpor mezi podřadnou rolí Francie ve světovém hospodářství a obrovskými privilegii a nároky ve světové politice bude s každým měsícem vždy zjevnější, bude hromadit nebezpečí na nebezpečí, rozkládat vnitřní odolnost, vytvářet úzkost a nespokojenost lidových mas a vyvolávat vždy hlubší politické přesuny. Tyto procesy se nepochybně projeví již v nejbližších parlamentních volbách.

Na druhé straně však nutí všechno k domněnce, že nedojde-li k velkým událostem mimo zemi (vítězství revoluce v Německu, či naopak, vítězství fašismu), vývoj vnitřních poměrů v samotné Francii půjde v nejbližší době poměrně "plánovitě", což komunismu umožňuje využít k svému upevnění značnou přípravnou dobu až do příchodu předrevoluční a revoluční situace.

4. Ve Spojených státech, zemi s nejmohutnějším kapitálem, obnažila nynější krize s překvapující silou úžasné sociální protiklady. Z nebyvalého údobí rozkvětu, ohromujícího celý svět ohňostrojem milionů a miliard, přešly Spojené státy najednou do údobí té nejstrašnější biologické žebroty pracujících lidí. Takový gigantický sociální ořes nemůže minouti bez následků pro politický vývoj země. Dnes lze ještě těžko zjistiti, aspoň zpovzdálí, nějaké značnější zradikalizování amerických dělnických mas. Možno předpokládat, že samy masy byly v takové míře překvapeny katastrofálním přelomem konjunktury, tak přidušeny a ohlušeny nezaměstnaností nebo strachem z nezaměstnanosti, že ještě neuspěly vyvodit ten nejpodstatnější důsledek postihnuvšího je neštěstí. K tomu je třeba jistého času. Ale důsledky budou vyvozeny. Obrovská hospodářská krize, která nabývá ráz sociální krize, změní se nezbytně v krizi politického uvědomění americké pracující třídy. Zcela možno, že revoluční zradikalizování širokých dělnických vrstev neprojeví se v údobí největšího poklesu konjunktury, nýbrž naopak, za obrátu k oživení a rozmachu. Ať tomu tak či onak, jisto je, že v životě amerického proletariátu a národa jako celku nynější krize zahájí novou epochu. Možno očekávati, že dojde k vážnějším přesunům a posunům ve vládnoucích stranách, že dojde k novým pokusům o utvoření třetí strany a podobně. Při prvních příznacích přelomu konjunktury směrem nahoru pocítí odborové hnutí ostře potřebu vyrvatí se ze spárů podlé byrokracie Americké Federace Práce. Současně s tím se otevřou komunistům nepřehledné možnosti.

Amerika nejednou v minulosti již poznala bouřlivé výbuchy revolučních nebo polorevolučních masových hnutí. Tato hnutí pokaždé rychle zhasínala jednak proto, že Amerika vždycky vstupovala v nové pásmo bouřlivého hospodářského rozmachu, jednak pak, že se hnutí sama sebou vyznačovala hrubým empirismem a teoretickou bezmocností. Obě tyto podmínky jsou nyní odbyty. Nový hospodářský rozmach (a nelze ho považovati předčasně za vyloučený) nebude se musit opírat o vnitřní "rovnováhu", ale o nynější světový hospodářský chaos. Americký kapitalismus

vstoupí do epochy ohromného imperialismu, ustavičného růstu zbrojení, vměšování se ve věci celého světa, válečných konfliktů a otřesů. Na druhé straně radikalizující se masy amerického proletariátu mají — nebo, správněji, za podmínky správné politiky mohou mít — v komunismu již nikoli starou směs empiriky, mystiky a šarlatánství, nýbrž vědecky zdůvodněnou nauku, stojící na výši událostí. Tyto kořenné změny dovolují s jistotou předvídat, že nevyhnutelný a poměrně blízký revoluční přelom v americkém proletariátu nebude již dřívějším snadno hasnoucím "slaměným ohněm", nýbrž počátkem skutečného revolučního požáru. Komunismus v Americe může s důvěrou kráčetí vstříc své veliké budoucnosti.

5. Carské dobrodružství v Mandžusku přivedlo k rusko-japonské válce; válka k revoluci v r. 1905. Nynější japonské dobrodružství v Mandžusku může přivést k revoluci v Japonsku.

Feudálně-vojenský režim země sloužil ještě na začátku tohoto století úspěšně zájmům mladého japonského kapitalismu. Avšak za posledního čtvrtstoletí kapitalistický rozvoj vnesl neobyčejný rozklad do starých sociálních a politických forem. Japonsko již několikrát od té doby šlo k revoluci. Scházela mu však silná revoluční třída, která by splnila úkoly, dané vývojem. Mandžuské dobrodružství může urychlit revoluční katastrofu japonského režimu.

Přesto, že nynější Čína je oslabena diktaturou kuomindanských klik, liší se velmi od té Číny, kterou Japonsko hned za evropskými mocnostmi znásilňovalo v minulosti. Čína nemá tolik síly, aby ihned vypudila japonské vojenské výpravy, avšak národní uvědomění a aktivnost čínského národa neobyčejně vzrostly, vojenským výcvikem prošly statisíce, miliony Číňanů. Číňané budou improvizovat vždy nové a nové armády. Japonci budou se cítit obléhanými. Železnice budou mnohem více sloužit vojenským účelům, než hospodářským. Bude nutno posílat stále víc a víc vojsk. Rozrůstající se mandžuská výprava začne vyčerpávat hospodářský organismus Japonska, bude zvětšovat nespokojenost uvnitř země, zosťovat protichůdnosti a tím urychlovat revoluční krizi.

6. V Číně musí také nezbytnost obrany proti imperialistickému vpádu vyvolat nejvážnější politické důsledky. Režim Kuomindanu vyrostl z národního, revolučního hnutí mas, které bylo využito a udušeno buržoasními militaristy (za součinnosti stalinské byrokracie). Právě proto nynější režim, plný rozporů a vratký, není schopen vojensko-revoluční iniciativy. Nezbytnost obrany proti japonským násilníkům bude se stále víc obracet proti kuomindanskému režimu, a bude žít revoluční nálady mas. Za těchto podmínek může proletářský předvoj při použití správné politiky napravit to, co bylo tak tragicky zameškáno průběhem let 1924-27.

7. Nynější události v Mandžusku ukazují speciálně, jak naivní byli ti pánové, kteří žádali sovětskou vládu o prosté vrácení Východní čínské dráhy Číně. To by znamenalo odevzdat ji dobrovolně Japonsku, v jehož rukou by se tato dráha stala důležitým nástrojem jak proti Číně, tak proti SSSR. Zdržovalo-li dosud co vojenské kliky Japonska před intervencí v Mandžusku a může-li je i dnes ještě co udržet v mezích opatrnosti, pak je to ten fakt, že Východní čínská dráha jest majetkem sovětů.⁴

8. Zdaž však nemůže japonské dobrodružství v Mandžusku přivést k válce Japonska a SSSR? To zajisté není vyloučeno, i když bude sovětská vláda provádět tu nejrozumnější a nejopatrnější politiku. Vnitřní rozpory feudálně-kapitalistického Japonska zbavily zřejmě jeho vládu rovnováhy. O popouzeče (Francie!) není nouze. A z historické zkušenosti carismu na Dalekém východě víme, čeho je schopna vojensko-byrokratická monarchie, která ztratila rovnováhu.

Zápas, k němuž došlo na Dalekém východě, nevede se přirozeně o nějaké železnice, nýbrž o osud celé Číny. V tomto obrovském historickém zápase nemůže být sovětská vláda neutrální, nemůže se stejně chovat k Japonsku i Číně. Je povinna státi úplně a naprosto na straně čínského národa. Pouze nezkrušitelná věrnost sovětské vlády osvobozovacímu zápasu uhnětených národů může skutečně na Východě vytvořit přehradu mezi Sovětským Svazem a Japonskem, Anglií, Francií, Spojenými státy.

Závisí na konkrétních historických okolnostech, jakým způsobem bude sovětská vláda v nejbližší době pomáhat čínskému národu v jeho boji. Bylo-li by však bývalo dříve pošetilé, kdyby byla bývala Východní čínská dráha odevzdána dobrovolně Japonsku, stejně pošetilé by bylo, podřizovati všechnu politiku na Dalekém východě otázce Východní čínské dráhy. Mnohé ukazuje, že postup japonské vojenské kliky v této otázce má vědomě provokační ráz. Za touto provokací stojí bezprostředně vládnoucí Francie. Cíl provokace je — svázat Sovětský svaz na Východě. Je nutno proto žádati od sovětské vlády tím více neoblomnosti a dálnozrakosti.

Základní vlastnosti Východu: ohromná prostranství, nesčíslné masy lidí, hospodářská zaostalost — dávají všem procesům pomalý, vleklý, plazivý ráz. Bezprostřední nebo ostré nebezpečí existenci Sovětského svazu od Východu rozhodně nehrozí. Hlavní události budou se v nejbližší době rozvíjet v Evropě. Zde se mohou otevříti veliké možnosti, ale odsud také hrozí veliké nebezpečí. Zatím si na Dalekém východě svázalo ruce pouze Japonsko. Sovětský svaz si musí nyní zachovat ruce volné.

9. Na světové politické naprosto ne tiché scéně vyniká ostře situace v Německu. Hospodářské a politické protichůdnosti dosáhly zde neslýchané ostrosti. Rozuzlení se již téměř přibližuje. Přiblížil se ten okamžik, kdy předrevoluční situace musí se přeměnit v revoluční nebo v protirevoluční. Na tom, v jakém směru dojde k rozuzlení německé krize, bude záviset na mnoho — mnoho roků netoliko osud samotného Německa (což je již samo sebou velmi mnoho), ale i osud Evropy, osud celého světa.

Socialistická výstavba SSSR., vývoj španělské revoluce, vývoj předrevoluční situace v Anglii, další osudy francouzského imperialismu, osud revolučního hnutí v Číně a Indii — to všechno přímo a bezprostředně závisí na otázce, kdo průběhem nejbližších měsíců zvítězí v Německu: komunisté či fašisté?

10. Po loňských zářijových volbách do říšského sněmu tvrdilo vedení německé komunistické strany, že fašismus dosáhl svého kulminačního bodu a že od nynějška bude se rychle rozkládat, vyklizuje cestu proletářské revoluci. Levá komunistická oposice (bolševici-leninci) dělala si tehdy úšklebky nad tímto lehkomyšlným optimismem. Fašismus jest produkt dvou podmínek: jednak ostré sociální krize a pak revoluční slabosti německého proletariátu. Slabost proletariátu se opět skládá ze dvou prvků: ze zvláštní historické úlohy sociální demokracie, této stále ještě mohutné kapitalistické agentury v řadách proletariátu a z neschopnosti centristického vedení komunistické strany, sjednotit dělníky pod praporem revoluce:

Subjektivním faktorem jest pro nás komunistická strana, neboť sociální demokracie jest objektivní překážka, kterou třeba odstranit. Fašismus by se skutečně začal rozsypávat na kousky, kdyby komunistická strana dovedla sjednotit dělnickou třídu, přeměnivši se již tím v mohutný revoluční magnet pro všechny potlačované masy národa. Avšak komunistická strana od zářijových voleb jenom zveličovala nemožnost své politiky: tlachání o „sociálfašismu“, zahrávání se šovinismem, padělání skutečného fašismu za účelem možnosti konkurovat mu na tržišti, zločinná avantura s "rudým referendem" — to všechno nedovoluje komunistické straně, aby se stala vůdcem proletariátu a národa. Za poslední měsíce získala pod svůj prapor jenom ty nové živly, které největší krize přímo násilně vypudila do jejích řad. Sociální demokracie, nehledě na zhoubné pro ni politické podmínky, uchránila si, díky pomoci komunistické strany, hlavní masu svých stoupenců a vyvázla zatím se značnými sice, avšak přece jen druhořadými ztrátami. Pokud pak jde o fašismus, tedy přes nedávné chvastounství Thälmannovo, Remeleho a jiných, tedy přesně podle prognosy bolševiků-leninců, učinil od září loňského roku nový ohromný skok kupředu. Vedení Kominterny nedovedlo nic ani předvídat, ani před něčím varovat. Registruje pouze porážky. Jeho rezoluce a ostatní dokumenty představují — běda! — pouze fotografie zadní části historického procesu.

11. Doba řešení se přiblížila. A zatím Kominternu nechce, lépe řečeno, bojí se uvědomiti si skutečný ráz nynější světové situace. Presidium Kominterny spokojuje se prázdnyými agitačními papírky. Vůdčí strana Kominterny, VKP, nezaujala žádné posice. Jako by si vůdčové mezinárodního proletariátu "nabrali do úst vody". Myslí, že mohou klidně mlčet. Myslí, že mohou klidně sedět. Doufají, že to přečkají. Politiku Leninovu zaměnili... politikou pštrosa. Přibližuje se již takřka jeden z těch

uzlových momentů historie, kdy Kominternu po řadě velkých, avšak přece jen "ojedinělých" chyb, podryvavších a rozkládavších její síly, nastřádané za prvních pět let jejího trvání, bude riskovati spáchání základní osudné chyby, která může smést Kominternu jako revolučního činitele s politické mapy na celou historickou epochu.

Nechť si slepci a zbabělci toho nevidí. Nechť pomluvači a placení žurnalisté nás obviňují ze spolčování se s protirevolucí. Vždyť protirevoluce jak známo, není vůbec to, co upevňuje světový imperialismus, nýbrž to, co kazí dobré trávení komunistického funkcionáře. Pomluvy nezaleknou bolševiků-leninců a nezadrží jejich plnění revoluční povinnosti. Nic nelze zamlčovat a zmenšovat. Nutno jasně a hlasitě říci pokrokovým dělníkům: po "třetí periodě" avanturismu a chvastounství dostavila se již "čtvrtá perioda" — paniky a kapitulace.

12. Má-li se mlčení dnešních vůdců VKP převést do členěné řeči, tedy znamená: "nechte nás na pokoji". Vnitřní potíže v SSSR jsou neobyčejně velké. Neregulované hospodářské a sociální protiklady se stále přiosťují. Demoralizace aparátu, jako nutný produkt plebiscitního režimu, nabyla opravdu hrozivých rozměrů. Politické vztahy, a především vztahy uvnitř strany, mezi demoralizovaným aparátem a rozprášenou masou, jsou napjaty jako tuhá struna. Všechna moudrost byrokrata je ve vyčkávání, odsunutí. Situace v Německu hrozí zřejmě ofěsy. Avšak právě ofesů se stalinský aparát bojí nejvíce. "Nechte nás na pokoji! Nechte nás dostati se z nejostřejších vnitřních rozporů. A potom... se uvidí." Taková je nálada špiček stalinské frakce. Právě ona se tají za skandálním mlčením "vůdců" v takové chvíli, kdy jest jejich nejelementárnější povinností vysloviti se jasně a zřetelně.

13. Není vůbec divné, stalo-li se věrolomné mlčení moskevského vedení signálem k panice berlínských vůdců. Nyní, kdy je nutno připravovati se k tomu, že masa musí být vedena do rozhodujících bojů, projevuje vedení německé komunistické strany rozpačitost, vytáčí se a spokojuje se frázemi. Samostatné odpovědnosti tito lidé nepřivykli. Nejvíc nyní sní o tom, nemožnosti nějak dokázat, že "marxismus-leninismus" vyžaduje vyhnutí se boji.

Dokonalá teorie toho druhu není ještě jaksi hotova, ale již visí ve vzduchu. Přechází od úst k ústům a proniká v úvahách i řečech. Smysl této teorie jest tento: fašismus roste nezadržitelně; jeho vítězství je stejně nezbytné; místo toho, abychom se "slepě" vrhali do boje a dali se porazit, je lépe opatrně ustoupit, přenechat fašismu, aby se chopil moci a zkompromitoval se. Potom, co, potom! — jim to ukážeme!

Místo avanturismu a lehkomyšlnosti dostavily se podle zákonů politické psychologie poraženectví a kapitulování. Vítězství fašismu, které bylo před rokem považováno za nemyslitelné, považuje se nyní za zajištěné. Nějaký Kuusinen, jehož za kulisami inspiruje nějaký Radek⁵, připravuje pro Stalina geniální strategickou formuli: včas ustoupit, vyvésti revoluční vojska z pásma ohně, nastavit fašistům past ve formě... státní moci.

Kdyby se tato teorie ujala v německé komunistické straně a určila její politický kurs v nejbližších měsících, znamenalo by to, že Kominternu spáchala zradu nemenšího historického rozsahu, než byla zrada sociální demokracie 4. srpna r. 1914 a při tom s ještě strašnějšími následky.⁶

Je povinností Levé opozice bít na poplach: vedení Kominterny vede německý proletariát do obrovské katastrofy, jejíž podstata je — panická kapitulace před fašismem.

14. Příchod "národních socialistů" k moci znamenal by především vyhubení výkvětu německého proletariátu, zničení jeho organizací, vyrvání z něho víry v sebe a v svou budoucnost. Dábská práce italského fašismu ukázala by se pravděpodobně mdlou a téměř humánní zkouškou proti práci německého národního socialismu v souvislosti s mnohem větším vyvrácením a zaostřením sociálních protiv v Německu.

Ustoupiti? pravíte vy, včerejší proroci "třetí periody". Vůdcové a zařízení mohou ustoupiti. Jednotlivci se mohou schovat. Avšak pracující třída nebude míti před fašistickou mocí kam ustoupit a kde se skrýti. Má-li se připustiti skutečně to nejstrašnější a nejnepravděpodobnější, to jest, že strana se skutečně vyhne boji a tím vydá proletariát i s hlavou jeho úhlavnímu nepříteli, to by znamenalo pouze jedno: ke krutým bojům by nedošlo před příchodem fašistů k moci, nýbrž po něm, to jest za podmínek desetkrát výhodnějších pro fašismus, než má nyní. Boj vlastním vedením zrazeného, překvapeného, desorientovaného, zoufalého proletariátu proti fašistickému režimu změnil by se v řadu strašných krvavých a nesmyslných konvulsí. Deset proletářských povstání – deset porážek, následujících jedna za druhou, nemohlo by způsobit takové vykrvácení a zeslabení německé dělnické třídy, jak by ji oslabil její ústup před fašismem v nynější chvíli, kdy jest ještě před řešením otázky, kdo se má státí pánem v německém domě.

15. Fašismus ještě není u moci. Cestu k moci nemá ještě otevřenu. Fašističtí vůdcové se ještě bojí riskovat: chápou, že sázka je velká, že jde o hlavy. Za takových okolností jenom ke kapitulaci se klonící nálad v komunistickém vedení mohou neočekávaně tento úkol zjednodušit a usnadnit.

Obávají-li se nyní dokonce vlivné buržoasní kruhy fašistického experimentu hlavně z toho důvodu, že si nepřejí otřesů, dlouhé a hrozné občanské války, pak ke kapitulaci se klonící politika oficiálního komunismu, otvírající fašismu cestu k moci, zahrála by na stranu fašismu úplně i střední třídy a ještě kolísající vrstvy drobné buržoasie, jakož i značné vrstvy samého proletariátu.

Rozumí se, že kdysi vítězný fašismus stane se obětí objektivních protiv a vlastní neschopnosti. Avšak bezprostředně pro dohlednou budoucnost, pro nejbližších 10-20 let, vítězství fašismu v Německu by znamenalo přervání rozvoje revoluční posloupnosti, ztroskotání Kominterny, vítězství světového imperialismu a to jeho nejodpornějších a nejkrvežíznivějších forem.

16. Vítězství fašismu v Německu by znamenalo nevyhnutelnou válku se SSSR.

Bylo by skutečně přímo politickou tupostí mysliti, že němečtí národní socialisté dostavše se k moci, začnou s válkou s Francií nebo snad s Polskem. Nezbytná občanská válka s německým proletariátem spoutá fašismus ve vnější politice na rukou i nohou na celou první periodu jeho panství. Hitler bude potřebovat Pilsudského stejně, jako Pilsudski Hitlera. Oba se stejným dílem stanou nástroji Francie. Obávají-li se dnes francouzský buržoa příchodu německých fašistů k moci jako skoku do neznáma, tedy v den Hitlerova vítězství francouzská reakce, "nacionální" i radikálně-socialistická, vsadí na německý fašismus.

Ani jedna z "normálních" parlamentních buržoasních vlád nemůže se nyní odvážit války se SSSR: hrozily by z toho nesmírné vnitřní komplikace. Dostane-li se však Hitler k moci, rozbije-li zatím předvoj německého dělnictva, rozpráší-li a demoralizuje na léta proletariát jako celek, fašistická vláda ukáže se býti jedinou vládou, schopnou války se SSSR. Rozumí se, že bude při tom postupovat ve společné frontě s Polskem a Rumunskem a jinými okrajovými státy, i s Japonskem na Dalekém východu. Právě v tomto podniku by Hitlerova vláda byla jenom výkonným orgánem všeho světového kapitálu. Clémenceau, Millerand, Loyd-George, Wilson nemohli přímo válčiti se Sovětskou republikou, ale mohli po tři roky podporovat armády Kolčaka, Denikina, Wrangela.⁷ Hitler stal by se v případě svého vítězství "nad-Vrangelem" světové buržoasie.

Není třeba a nemožno dnes prorokovat, jak by skončil takový obrovský souboj. Je však naprosto jasné, že kdyby došlo k válce světové buržoasie se sověty po příchodu fašistů v Německu k moci, znamenalo by to pro SSSR strašnou izolaci a boj na život a na smrt za nejnebezpečnějších podmínek. Rozdrcení německého proletariátu fašisty zahrnovalo by již, při nejmenším z poloviny, ztroskotání sovětské republiky.

17. Avšak tato otázka, dříve než se dostane na pole evropských srážek, musí se rozřešit v Německu. Proto také pravíme, že v Německu je klíč k světové situaci. V čích rukou je? Posud ještě v rukou komunistické strany. Ještě ho neztratila. Ale může jej ztratit. Vedení ji tlačí na tuto cestu.

Každý, kdo hlásá "strategický ústup", to jest kapitulaci, každý kdo trpí takové hlásání, jest zrádce. Na ty, kdo propagují ústup před fašisty, musí se hleděti jako na nesvědomité agenty nepřítele v řadách proletariátu.

Elementární revoluční povinnost zavazuje německou komunistickou stranu říci: fašismus může se dostat k moci jenom v důsledku nelítostné ničivé občanské války na život a na smrt. To musí vědět především komunističtí dělníci. To musí vědět dělníci sociálně demokratičtí, bezpartijní, proletariát jako celek. To musí vědět světový proletariát. To musí co nejdříve zvědět Rudá armáda.

18. Není však ten zápas skutečně beznadějný? R. 1923 Brandler nesmírně zveličoval síly fašismu a tím zastíral kapitulaci. Následky této strategie odnáší světové dělnické hnutí podnes. Historická kapitulace německé komunistické strany a Kominterny v r. 1923 stala se základnou následujícího nato vzrůstu fašismu. Dnes německý fašismus představuje nesrovnatelně větší politickou sílu, než před 8 roky. My jsme vždycky varovali před nedoceňováním fašistického nebezpečí a proto je nyní nepotřebujeme popírat. Právě proto můžeme a musíme říci německým revolučním dělníkům: vaši vůdcové padají z jedné krajnosti do druhé.

Zatím ještě hlavní síla fašistů jest síla čísla. Ano, oni soustřeďují mnoho hlasovacích lístků. Avšak v sociálním zápase nerozhoduje lístek. Hlavní armádou fašismu zůstane stále drobná buržoasie a nový střední stav: malý řemeslník a městský obchodní lid, úředníci, zřízenci, technický personál, inteligence, bankrotující sedláci. Na vážkách volební statistiky váží tisíc fašistických hlasů stejně, jako tisíc komunistických. Avšak na vážkách revolučního zápasu tisíc dělníků velkého podniku představuje stokrát větší sílu, než tisíc úředníků, kancelářníků, jejich žen a tchýní. Hlavní sílu fašistů tvoří lidský prach.

Eseři (sociální revolucionáři) byli v ruské revoluci stranou nejpočetnější. Pro ně hlasovali v první době všichni, kdo nebyli buď přesvědčeni buržoasí nebo uvědoměli dělníci. Dokonce i v Ústavodárném shromáždění, tudíž již po říjnovém převratu, měli Eseři také ještě většinu. Považovali se proto za velkou národní stranu. Ale ukázali se velikou národní nulou.

Nehodláme stavěti znamínko rovnosti mezi ruskými Esery a německými národními socialisty. Avšak mají rozhodně shodné rysy, velmi důležité pro vyjasnění zkoumané otázky. Eseři byli stranou neurčitých nadějí národa. Národní socialisté jsou stranou národního zoufalství. Největší schopnost, přecházení z nadějí do zoufalství, má drobná buržoasie, která v tom strhuje za sebou i část proletariátu. Hlavní masa národních socialistů i Eserů je lidský prach.

19. Ubozí stratégové, zachvácení panikou, zapomínají na to hlavní: na veliké sociální a bojové přednosti proletariátu. Jeho síly nejsou vyčerpány. Proletariát je schopen nejen boje, ale i vítězství. Výklady o pokleslé náladě v podnicích vyjadřují ve většině případů pokleslou náladu samých pozorovatelů, to jest rozpačitých činovníků strany. Dlužno však rovněž uvážiti, že dělníci musí být také zmateni složitými poměry a zmatenici ve vedení. Dělníci chápou, že veliký boj vyžaduje pevného vedení. Dělníky nezastrašuje síla fašistů, ani nezbytnost krutého boje. Dělníky znepokojuje nedostatečnost a vratkost vedení, kolísání ve chvíli nejzodpovědnější. Po pokleslé náladě v závodech nezbude sledu, jakmile strana pozvedne svůj hlas pevně, jasně, sebevědomě.

20. Nesporně: fašismus má značné bojové kádry, zkušené útočné oddíly. K tomu se nelze chovati lehkomyšlně: "oficíři" hrají také v armádě občanské války velkou úlohu. Avšak nerozhodují důstojníci, nýbrž vojáci. Při tom jsou vojáci proletářské armády nesmírně zdatnější, nadějnější, houževnatější, než vojáci armády Hitlerovy.

Po uchopení moci najde fašismus snadně své vojáky. Za pomoci státního aparátu možno budovat armádu ze synů buržoasie, inteligentů, úředníků, demoralizovaných dělníků, lumpů a pod.

Příklad: italský fašismus. Ačkoli i zde dlužno říci: vážného historického ověření bojové hodnoty italské fašistické milice dosud ještě nebylo. Ale vždyť německý fašismus nemá dosud moci. Mír si musí ještě vydobýt v boji s proletariátem. Zdaž postaví komunistická strana do tohoto boje horší kádry, než budou kádry fašismu? A možno třeba jen na okamžik připustit, že němečtí dělníci, držící ve svých rukou mohutné prostředky výroby a dopravy, spojení okolnostmi své práce v armádu železa, uhlí, kolejí, elektrických drátů, nepředčí nesmírně v rozhodujícím zápase Hitlerův lidský prach?

Váženým elementem síly strany či třídy jest také ta představa, kterou má strana či třída o poměru sil v zemi. V každé válce usiluje nepřítel o to, budit zveličené představy o svých silách. To bylo jedno tajemství Napoleonovy strategie. Lhát neumí Hitler rozhodně hůře Napoleona. Avšak jeho chvastounství stane se vojenským faktorem teprve ve chvíli, kdy mu komunisté uvěří. Nyní je nejvíc potřebí reálného spočtení sil. Co mají národní socialisté v závodech, na železnicích, v armádě, kolik mají organizovaného a ozbrojeného důstojnictva? Jasná sociální analýsa složení obou táborů, stálé a bedlivé sčítání sil — to jsou neomylné prameny revolučního optimismu.

Síla národních socialistů není dnes ani tak v jejich vlastní armádě, jako v roztržitosti armády jejich úhlavního nepřítele. Avšak právě reálnost fašistického nebezpečí, jeho vzrůst a blízkost, uvědomění si nutnosti za každou cenu je odvrátit, to vše musí nezbytně pudit dělníky k sjednocení ve jménu sebeobranu. Koncentrace proletářských sil půjde tím rychleji a úspěšněji, čím spolehlivějším se ukáže být stěžeň tohoto procesu, to jest komunistická strana. Klíč k pozicím jest dosud v jejich rukou. Běda jí, upustí-li jej!

V posledních letech křičeli činovníci Kominterny z různých příčin, někdy naprosto nepřípadných, o tom, že SSSR je bezprostředně ohrožen nebezpečím války. Nyní toto nebezpečí dostává reálný ráz a konkrétní obrysy. Každému revolučnímu dělníkovi musí být axiomem: pokus fašistů o dobytí moci v Německu musí nezbytně vésti k mobilizaci Rudé armády. Pro proletářský stát půjde tu prostě a přímo o revoluční sebeobranu. Německo není pouze Německem. Německo je srdcem Evropy. Hitler není pouze Hitlerem. On jest kandidátem na NadVrangela. Ale také Rudá armáda není pouze Rudou armádou. Jest zbraní světové proletářské revoluce.

26. listopadu 1931, L. Trockij.

P. S.: Práce autora těchto řádek "Proti národnímu komunismu" byla přijata s několika dvojsmyslnými souhlasly v sociálně-demokratickém a demokratickém tisku. Bylo by nejen divné, ale vůbec nepřírozené, kdyby v době, kdy německý fašismus s takovým zdarem využíval strašné chyby německého komunismu, sociální demokracie se nepokusila využívat otevřené a ostré kritiky těchto chyb.

Netřeba říkati, že se stalinská byrokracie v Moskvě, stejně jako v Berlíně, chopila článků sociálně-demokratického a demokratického tisku jako drahocenného dárku: teď jest konečně jeden skutečný "důkaz" o naší společné frontě se sociálními demokraty a buržoasií. Lidé, kteří prodělali čínskou revoluci ruku v ruce s Čankajškem a anglickou všeobecnou stávkou ruku v ruce s Purcellem, Citrinem a Cookem — přičemž nešlo o novinářské články, ale o grandiózní historické události! — musí se radostně chytat episod z časopisecké polemiky.⁸ Ale nebojíme se přímé konfrontace ani v této věci. Nutno však pouze uvažovat a nikoli všeštet, analyzovat a nikoli nadávat.

Především se tážeme: komu pomohla nepřekná a zločinná účast německé komunistické strany na fašistickém referendu? Fakta zatím nesporně na tuto otázku odpověděla: fašistům, a pouze jim. Právě proto hlavní inspirátor tohoto trestuhodného dobrodružství zbaběle se vzdal otcovských práv: Stalin zastával v řeči před odpovědnými pracovníky v Moskvě účast v referendu, ale vzpamatovav se, zakázal novinám nejen tisknout jeho řeč, ale dokonce se i o ní zmíniti.

Rozumí se, že "Vorwärts", "Berliner Tageblatt", vídeňská "Arbeiterzeitung", zvláště tento poslední list — citují naši brožuru naprosto nesvědomitě. Ostatně, jde-li o ideu proletářské revoluce, možno

žádat svědomitost od buržoazních a maloburžoazních novin? Jsme však ochotni nechat bez povšimnutí falešnou hru a věnovati se obviněním stalinských činovníků. Jsme hotovi přiznat, že nakolik se sociální demokracie bojí vítězství fašistů, vyjadřujíc tím revoluční obavy dělníků, natolik měla jisté objektivní právo využít naší kritiky politiky stalinců, kteří prokázali fašistům ohromnou službu. Podstatou tohoto jejího "práva", není však, ó moudří stratégové, naše brožura, nýbrž vaše politika. Vy pravíte, že jsme se octli v "jedné frontě" s Welsem⁹ a Severingem? Pouze na tom základě a pouze v tom rozsahu, jak jste se vy ocitli v jedné frontě s Hitlerem a jeho černosotněnskými bandami. A při tom ještě s tím rozdílem, že u vás šlo o společný politický postup, kdežto u nás se to omezilo jen na to, že protivník dvojsmyslně využil několika citátů.

Když Sokrates zdůraznil filosofický princip "Poznej sebe samého", měl nepochybně na zřeteli Thälmana, Neumanna a dokonce také Remeleho.

L. T .

Poznámky:

1. Španělská revoluce: Španělsko se po abdikaci krále Alfonse XIII. v dubnu 1931 stalo republikou. V květnu následoval obrovský vzestup mas a po červnových volbách propukla vlna stávek.
2. Národní blok byl kombinací labouristicko-konzervativní vlády z roku 1931, v jejímž čele byl Ramsay MacDonald.
3. David Lloyd George (1863-1945), poslanec za Liberální stranu z Walesu, byl postupně ministrem financí a ministrem války než se stal v roce 1916 předsedou vlády. Tento post držel do roku 1922. Byl spoluautorem Versailleské smlouvy a aktivní zastáncem intervence proti SSSR.
4. Čínská východní železnice byla částí původní cesty Transsibiřské železnice, která vedla skrze Mandžusko do Vladivostoku.
5. Karel Radek (1885-1939) před 1. světovou válkou levičák v polské, německé a švýcarské sociální demokracii; v Leninově období vedoucí propagandista Kominterny a do roku 1929, kdy byl Trockij poslán do exilu v Turecku, člen Levé opozice. Pak kapituloval před Stalinem a stal se Kremelským specialistou na zahraniční politiku. Během Moskevských procesů odsouzen na 10 let vězení.
6. 4. srpen 1914 je datum kolapsu 2. internacionály. Tento [den] hlasovala Německá sociálně demokratická strana pro válečný rozpočet imperialistické vlády, přestože do té doby měla protimilitaristický postoj. V ten den také socialistické strany Francie a Belgie vydaly manifest na podporu své vlády ve válce.
7. George Clemenceau (1841-1929) v mládí socialistou, jakožto francouzský premiér a ministr války v roce 1917 byl architektem Versailleské smlouvy a zastáncem intervence proti SSSR. Alexandre Millerand (1859- 43) se stal v roce 1899 prvním socialistou, který vstoupil do buržoazní vlády; následně byl vyloučen z Francouzské socialistické strany. Zastával několik ministerských postů a v roce 1920 byl zvolen prezidentem Francouzské republiky. Alexander V. Kolčak (1874-1920) velel jedné z východních kontrarevolučních front během občanské války v Rusku. Piotr N. Wrangel (1878-1928) nahradil Antona I. Děnikina (1872-1947) na postu velitele Bílé armády na Krymu.
8. Britská generální stávka začala 1. května 1926 a mohla zažehnout masovou revoluční vlnu ve Velké Británii; dva týdny na to byla reformistickým odborovým vedením odvolána. Sir Walter Citrine (1887-) byl generálním tajemníkem britské odborové federace TUC (Trade Union Congress) a v letech 1926-1946 jedním z představitelů Anglo-ruského výboru. V roce 1946 byl jmenován baronem.
9. Otto Wels (1873-1939) vůdčí člen sociální demokracie. Jakožto vojenský velitel Berlína potlačil na Noskeho rozkaz Spartakovské povstání. Pak vystřídal Eberta na místě spolupředsedy Výkonného výboru SPD pověřeného stranickým aparátem, tento post měl až do roku 1933.